

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 7 listopada 2018 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Dyrektywa 97/81/WE – Porozumienie ramowe dotyczące pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy zawarte przez UNICE, CEEP oraz ETUC – Klauzula 4 – Zasada niedyskryminacji – Pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy – Emerytura – Obliczenie wysokości emerytury – Uwzględnienie stażu pracy nabytego przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 97/81/WE – Bezpośrednie stosowanie nowego uregulowania do przyszłych skutków zdarzeń zaistniałych pod rządami uprzednio obowiązujących przepisów

W sprawie C-432/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Supreme Court of the United Kingdom (sąd najwyższy Zjednoczonego Królestwa) postanowieniem z dnia 12 lipca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 lipca 2017 r., w postępowaniu:

Dermod Patrick O'Brien

przeciwko

Ministry of Justice, poprzednio Department for Constitutional Affairs,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, wiceprezes, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev (sprawozdawca), C.G. Fernlund i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: R. Schiano, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 czerwca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu D.P. O'Briena przez C. Jones, solicitor, T. Burton, barrister, oraz przez R. Crasnow, QC, i R. Allena, QC,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Brandona oraz C. Crane, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Cavanagha, QC, oraz R. Hilla, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka oraz N. Yerrell, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: angielski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 97/81/WE z dnia 15 grudnia 1997 r. dotyczącej Porozumienia ramowego dotyczącego pracy w niepełnym wymiarze godzin zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC) (Dz.U. 1998, L 14, s. 9), zmienionej dyrektywą Rady 98/23/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. (Dz.U. 1998, L 131, s. 10) (zwanej dalej „dyrektywą 97/81”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Dermodem Patrickiem O'Brienem a Ministry of Justice (ministerstwem sprawiedliwości, Zjednoczone Królestwo), poprzednio Department for Constitutional Affairs (departamentem spraw konstytucyjnych), dotyczącego emerytury należnej D.P. O'Brienowi za okres pełnienia przez niego urzędu sędziowskiego sprawowanego w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z dyrektywą 98/23 rozszerzającą dyrektywę 97/81 na Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej termin transpozycji tej dyrektywy wyznaczony temu państwu członkowskiemu upłynął w dniu 7 kwietnia 2000 r.
- 4 W art. 1 dyrektywy 97/81 uściślono, że jej celem jest wprowadzenie w życie przepisów Porozumienia ramowego w sprawie pracy w niepełnym wymiarze godzin (zwanego dalej „porozumieniem ramowym”), zawartego dnia 6 czerwca 1997 r. przez organizacje międzybranżowe o charakterze powszechnym (UNICE, CEEP oraz ETUC).
- 5 Klauzula 4 porozumienia ramowego, zatytułowana „Zasada niedyskryminacji”, stanowi:
„1. W odniesieniu do warunków zatrudnienia, pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin nie mogą być traktowani w mniej korzystny sposób niż porównywalni pracownicy zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin jedynie z tytułu zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin, o ile odmienne traktowanie nie znajduje uzasadnienia w przyczynach o charakterze obiektywnym.
2. Gdzie to stosowne, stosuje się zasadę pro rata temporis.
3. Uzgodnienia dotyczące stosowania niniejszego punktu podlegają określeniu przez państwa członkowskie i/lub partnerów społecznych, z uwzględnieniem ustawodawstwa wspólnotowego, prawa krajowego, obowiązujących zbiorowych układów pracy i praktyki.
[...].”

Prawo Zjednoczonego Królestwa

- 6 Prawo krajowe reguluje wypłatę emerytur sędziowskich dwiema ustawami, a mianowicie Judicial Pensions Act 1981 (ustawą z 1981 r. o emeryturach sędziowskich, zwaną dalej „ustawą z 1981 r. o emeryturach zawodów sędziowskich”) oraz Judicial Pensions and Retirement Act 1993 (ustawą z 1993 r. o emeryturach sędziowskich i przechodzeniu sędziów na emeryturę, zwaną dalej „ustawą z 1993 r. o emeryturach zawodów sędziowskich”).
- 7 Ustawa z 1981 r. ma zastosowanie wobec osób powołanych przed dniem 31 marca 1995 r., chyba że zdecydują one, iż ich emerytura ma być wypłacana na podstawie ustawy z 1993 r. Ustawa z 1993 r. ma zastosowanie wobec osób powołanych począwszy od dnia 31 marca 1995 r.
- 8 Zgodnie ze wskazanymi wyżej ustawami emerytura przysługuje osobie przechodzącej na emeryturę, która zajmowała „stanowisko sędziego spełniające wymagane warunki” (*qualifying judicial office*), z zastrzeżeniem osiągnięcia wieku 65 lat, przy czym ustawa z 1993 r. nakłada także wymóg pięcioletniego pełnienia urzędu.
- 9 W chwili przejścia D.P. O'Briena na emeryturę za zajmujących „stanowisko sędziego spełniające wymagane warunki” uważano tylko sędziów zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy oraz sędziów zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, którzy otrzymują wynagrodzenie w formie pensji. Do wspomnianego kręgu nie należeli sędziowie zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy, którzy są wynagradzani w formie dniówek, tacy jak recorder.
- 10 Zarówno w ramach systemu ustawy z 1981 r., jak i ustawy z 1993 r. podstawą emerytury wypłacanej sędziemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy jest pensja z ostatniego roku oraz liczba lat przepracowanych na stanowisku sędziego na dzień przejścia na emeryturę
- 11 Zgodnie z ustawą z 1981 r. circuit judge (sędzia sądu drugiej instancji) musiał w celu spełnienia wymaganych warunków uzyskania pełnej emerytury w wysokości połowy pensji z ostatniego roku legitymować się 15-letnim stażem pracy. Odpowiedni okres na podstawie przepisów ustawy z 1993 r. wynosi 20 lat.
- 12 W ramach obu systemów sędziowie legitymujący się krótszymi okresami stażu pracy otrzymywali proporcjonalną część pełnej emerytury, odpowiadającą długości ich stażu. Wypłacana była im także kwota ryczałtowa z chwilą przejścia na emeryturę, oparta na wysokości rocznej emerytury.
- 13 Zjednoczone Królestwo dokonało transpozycji dyrektywy 97/81 na mocy Part-time Workers (Prevention of Less Favourable Treatment) Regulations 2000 (rozporządzenia nr 1551 o przeciwdziałaniu gorszemu traktowaniu pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy z 2000 r.) (SI 2000/1551), które weszło w życie w dniu 1 lipca 2000 r. Rozporządzenie to stanowi, że pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy nie może być przez swego pracodawcę traktowany mniej korzystnie niż porównywalny pracownik zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy. Należy w tym względzie stosować zasadę pro rata temporis, chyba że w danym wypadku byłaby ona nieodpowiednia.

Spór w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

- 14 Dermot Patrick O'Brien został adwokatem w 1962 r., a w 1983 r. został mianowany Queen's Counsel. Od dnia 1 marca 1978 r. do dnia 31 marca 2005 r., kiedy to ukończył 65 lat i przeszedł na emeryturę, pracował jako recorder. Jako taki wynagrodzenie otrzymywał nie w formie pensji, ale dniówek.

- 15 W czerwcu 2005 r. D.P. O'Brien wystąpił do departamentu spraw konstytucyjnych z żądaniem wypłacania emerytury na takich samych zasadach, skorygowanej poprzez zastosowanie zasady *pro rata temporis*, na jakich jest ona wypłacana byłym sędziom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, którzy wykonywali taką samą bądź podobną pracę. Departament spraw konstytucyjnych poinformował go, że nie należy on do kręgu sędziów uprawnionych do emerytury sędziowskiej.
- 16 We wrześniu 2005 r. D.P. O'Brien wystąpił z powództwem do Employment Tribunal (sądu pracy, Zjednoczone Królestwo), podnosząc, że jego uprawnienie do emerytury sędziowskiej wynika z dyrektywy 97/81 oraz uregulowań zapewniających jej transpozycję do prawa krajowego. Sąd ten przyznał mu rację, lecz D.P. O'Brien przegrał sprawę w postępowaniu odwoławczym przed Employment Appeal Tribunal (sądem pracy drugiej instancji, Zjednoczone Królestwo), a następnie w postępowaniu przed Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sądem apelacyjnym (Anglia i Walia) (wydział cywilny), Zjednoczone Królestwo]. Dermot Patrick O'Brien wniósł wobec tego skargę do Supreme Court of the United Kingdom (sądu najwyższego Zjednoczonego Królestwa), który zwrócił się do Trybunału w trybie prejudycjalnym.
- 17 Wyrokiem z dnia 1 marca 2012 r., O'Brien (C-393/10, EU:C:2012:110), Trybunał, przypominawszy, że to do sądu krajowego należy ustalenie, czy D.P. O'Briena należy uznawać za pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy w rozumieniu klauzuli 2 pkt 1 porozumienia ramowego, orzekł, że prawo krajowe nie może wprowadzać rozróżnienia na sędziów pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy i sędziów pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy, wynagradzanych na podstawie dniówek, chyba że takie zróżnicowanie uzasadnione jest obiektywnymi powodami.
- 18 W rezultacie powyższego orzeczenia Supreme Court of the United Kingdom (sąd najwyższy Zjednoczonego Królestwa) orzekł, w wyroku z dnia 6 lutego 2013 r., że D.P. O'Brien był w czasie mającym znaczenie dla sprawy pracownikiem zatrudnionym w niepełnym wymiarze czasu pracy w rozumieniu klauzuli 2 pkt 1 porozumienia ramowego, przy czym nie ma obiektywnego uzasadnienia dla odstąpienia od zasady wynagradzania sędziów otrzymujących wynagrodzenie w formie dniówek na takiej samej podstawie, co sędziów pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy, z zastrzeżeniem korekty opartej na zasadzie *pro rata temporis*. Supreme Court of the United Kingdom (sąd najwyższy Zjednoczonego Królestwa) uznał wobec tego, że D.P. O'Brienowi przysługiwało prawo do emerytury na takich samych warunkach co *circuit judge* (sędziemu sądu drugiej instancji).
- 19 Sprawa została wobec tego przekazana Employment Tribunal (sądowi pracy) do ponownego rozpoznania w celu określenia wysokości emerytury przysługującej D.P. O'Brienowi. Przed sądem powstało wówczas pytanie, czy przy wyliczaniu wysokości jego emerytury należy uwzględnić jego cały staż pracy, począwszy od chwili jego powołania w dniu 1 marca 1978 r. (okres 27 lat), czy też tylko staż pracy nabyty od chwili upływu terminu transpozycji dyrektywy 97/81 (okres krótszy niż pięć lat). W ocenie Employment Tribunal (sądu pracy) należało uwzględnić cały staż pracy, ale Employment Appeal Tribunal (sąd pracy drugiej instancji) orzekł przeciwnie. Z jego orzeczeniem zgodził się Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sąd apelacyjny (Anglia i Walia) (wydział cywilny)]. Dermot Patrick O'Brien zaskarżył to orzeczenie do sądu odsyłającego.
- 20 Zgodnie z postanowieniem odsyłającym większość składu orzekającego Supreme Court of the United Kingdom (sądu najwyższego Zjednoczonego Królestwa) przychyliła się do poglądu, że dyrektywa 97/81 skutkuje zakazem dyskryminacji pracowników zatrudnianych w niepełnym wymiarze czasu pracy w momencie nabycia prawa do emerytury. Dyrektywa ma zastosowanie *ratione temporis* w sytuacji, gdy prawo do emerytury zostało nabyte po wejściu w życie dyrektywy. W przypadku, gdy część stażu pracy przypadała na okres sprzed wejścia w życie dyrektywy, dyrektywa ma zastosowanie do przyszłych skutków tej sytuacji.
- 21 Według postanowienia odsyłającego do tej pory jednak Trybunał nie miał okazji wypowiedzieć się w przedmiocie argumentu, zgodnie z którym, idąc tokiem rozumowania Trybunału w wyroku z dnia 6 października 1993 r., Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833), emerytura w ramach pracowniczych

systemów emerytalnych musi być traktowana jak odroczone wynagrodzenie, do którego prawo nabywa się za okres służby, którego to wynagrodzenie dotyczy. Gdyby jednak zgodzić się z tym argumentem, dyrektywa 97/81 nie mogłaby, w myśl ogólnej zasady niedziałania prawa wstecz, wpływać na prawa nabyte (w przypadku D.P. O'Briena na prawa nienabyte) przed jej wejściem w życie, gdyż nie zawiera ona przepisu, który miałby charakter nadrzędny wobec tejże zasady. Chociaż większość składu orzekającego sądu opowiada się za poglądem, że rozstrzygnięcie przyjęte w wyroku z dnia 6 października 1993 r., Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833), nie podlega zastosowaniu w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, to nie jest dla niego jasne, jakie rozwiązanie należy przyjąć.

- 22 W tych okolicznościach Supreme Court of the United Kingdom (sąd najwyższy Zjednoczonego Królestwa) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy dyrektywa 97/81, a w szczególności klauzula 4 [porozumienia ramowego], dotycząca zasady niedyskryminacji, wymaga, aby okresy pracy, które miały miejsce przed upływem terminu transpozycji tej dyrektywy, były uwzględniane przy wyliczaniu kwoty emerytury pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze godzin, w sytuacji gdy są one uwzględniane przy wyliczaniu emerytury porównywalnego pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze godzin?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 23 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy wykładni dyrektywy 97/81 należy dokonywać w ten sposób, że staż pracy nabyty przed upływem terminu transpozycji tej dyrektywy, uwzględniany przy obliczaniu wysokości emerytury pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy, powinien być brany pod uwagę przy obliczaniu emerytury porównywalnego pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy.
- 24 W rozpatrywanym wypadku należy zauważyć, że D.P. O'Brien pełnił urząd sędziego w niepełnym wymiarze czasu pracy, otrzymującego wynagrodzenie w formie dniówek, w okresie od 1 marca 1978 r. do 31 marca 2005 r., czyli głównie przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 97/81 w Zjednoczonym Królestwie, co nastąpiło w dniu 7 kwietnia 2000 r. W owym czasie jednak w myśl przepisów prawa krajowego dotyczących systemu emerytalnego zawodów sędziowskich tylko sędziowie zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy wynagradzani w formie pensji mieli z tego tytułu prawo do emerytury.
- 25 Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika też, że sędziowie nabywają prawo do emerytury w ramach systemu emerytalnego zawodów sędziowskich w Anglii i Walii w zależności od stażu pracy uprawniającego do emerytury. Omawiane systemy emerytalne zbudowane są na zasadzie „ostatniej pensji”, co oznacza, że emerytura sędziów obliczana jest poprzez pomnożenie określonej części pensji z ostatniego roku pracy uprawniającego do emerytury przez liczbę lat i dni stażu pracy nabytych do dnia przejścia na emeryturę.
- 26 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uznaje się, iż przepisy proceduralne należy na ogół stosować z chwilą ich wejścia w życie (wyrok z dnia 11 grudnia 2012 r., Komisja/Hiszpania, C-610/10, EU:C:2012:781, pkt 45), w odróżnieniu od przepisów materialnych, które interpretuje się zazwyczaj w ten sposób, iż obowiązują w stosunku do sytuacji ukształtowanych przed ich wejściem w życie tylko wtedy, gdy z brzmienia tych przepisów, ich celu lub ich struktury jednoznacznie wynika, że należy im przypisać taki skutek (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 listopada 1981 r., Meridionale Industria Salumi i in., od 212/80 do 217/80, EU:C:1981:270, pkt 9; z dnia 23 lutego 2006 r., Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, pkt 31).

- 27 Należy dodać, że nowy przepis stosuje się od chwili wejścia w życie aktu, który go wprowadza, i że choć nie stosuje się go do sytuacji prawnych powstałych i ostatecznie zakończonych przed jego wejściem w życie, bezpośrednio stosuje się go do przyszłych skutków sytuacji powstałych pod rządami uprzednio obowiązujących przepisów oraz do nowych sytuacji prawnych. Inaczej jest tylko – i to z zastrzeżeniem zasady niedziałania wstecz aktów prawnych – jeżeli wraz z nowym przepisem zostają wydane przepisy szczególne, które precyzują jego warunki stosowania *ratione temporis* (zob. podobnie wyrok z dnia 26 marca 2015 r., Komisja/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, ECLI:EU:C:2015:203, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 28 Na wstępie należy przypomnieć, że ani dyrektywa 97/81, ani porozumienie ramowe nie wprowadzają wyjątku od zasady przypomnianej w poprzednim punkcie (wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., Bruno i in., C-395/08 i C-396/08, EU:C:2010:329, pkt 54).
- 29 Trzeba wobec tego zbadać, czy okoliczność, iż powód w postępowaniu głównym stopniowo nabywał uprawnienia do świadczeń emerytalnych w okresie przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 97/81 w Zjednoczonym Królestwie, oznacza, że jego sytuację prawną należy uznać za ostatecznie ukształtowaną w tym dniu.
- 30 Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi w tym względzie, że odroczone wynagrodzenie w postaci prawa do emerytury pracowniczej zwiększa się w taki sam sposób jak inne formy wynagrodzenia. W przypadku programu emerytalnego zawodów sędziowskich rozpatrywanych w postępowaniu głównym prawo do emerytury nabywane jest za kolejne okresy stażu pracy uprawniającego do emerytury, przy czym wraz ze stażem pracy wzrasta wartość uprawnień emerytalnych. W rezultacie z uwagi na to, że po zakończeniu każdego okresu stażu pracy nabyte za ten okres uprawnienia emerytalne wyczerpują swoje skutki, uprawnienia emerytalne nabyte przed dniem upływu terminu transpozycji dyrektywy 97/81 w Zjednoczonym Królestwie nie mogą zostać uwzględnione.
- 31 Odnosząc się w tym względzie do wyroków z dnia 17 maja 1990 r., Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), i z dnia 6 października 1993 r., Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833), rząd Zjednoczonego Królestwa podkreśla, że specyfiką tej formy wynagradzania jest odstęp czasowy między nabyciem prawa do emerytury, co następuje stopniowo w toku kariery zawodowej pracownika, a jej faktyczną wypłatą, co następuje dopiero po ukończeniu określonego wieku.
- 32 Należy jednak zauważyć, po pierwsze, że okoliczności sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym różnią się od okoliczności spraw zakończonych wspomnianymi wyrokami, które dotyczyły skutków wyroku *ratione temporis*.
- 33 Należy w tym względzie przypomnieć, że nie można mylić kwestii stosowania normy prawnej wstecz z kwestią skutków wyroku Trybunału *ratione temporis*. Otóż w wyroku z dnia 17 maja 1990 r., Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), Trybunał przypomniał, że warunki, od których wystąpienia jest uzależnione ograniczenie skutków wyroku *ratione temporis*, wiążą się z zaistnieniem poważnych trudności, które ów wyrok mógłby wywołać w odniesieniu do przeszłych wydarzeń.
- 34 W rozpatrywanym wypadku należy stwierdzić, że rząd Zjednoczonego Królestwa w żadnym momencie nie zwrócił się do Trybunału o ograniczenie w czasie skutków wyroku z dnia 1 marca 2012 r., O'Brien (C-393/10, EU:C:2012:110). Tymczasem tego rodzaju ograniczenie może nastąpić jedynie w tym samym wyroku, w którym Trybunał rozstrzyga w kwestii wykładni, o którą się do niego zwrócono (zob. podobnie wyrok z dnia 17 maja 1990 r., Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, pkt 41).
- 35 Po drugie, jeżeli chodzi o argument rządu Zjednoczonego Królestwa, zgodnie z którym obliczanie stażu pracy wymaganego dla nabycia prawa do emerytury należy odróżnić od uprawnień emerytalnych, trzeba zauważyć, że okoliczność, iż uprawnienia emerytalne nabywane są ostatecznie wraz z końcem odpowiadającego im okresu działalności zawodowej, nie przesądza, że sytuację prawną pracownika

należy uważać za ukształtowaną ostatecznie. Należy w tym względzie zauważyć, że pracownik może faktycznie powołać się na te uprawnienia w celu uzyskania wypłaty emerytury dopiero później i na podstawie odpowiedniego stażu pracy.

- 36 W konsekwencji w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której nabycie uprawnień emerytalnych odbywało się na przestrzeni okresów zarówno sprzed terminu transpozycji dyrektywy 97/81, jak i po jego upływie, należy uznać, że obliczenie wartości tych uprawnień regulują przepisy dyrektywy, w tym również o odniesieniu do stażu pracy sprzed jej wejścia w życie.
- 37 Tego rodzaju sytuację należy w tym względzie odróżnić od sytuacji powołanej przez rząd Zjednoczonego Królestwa na poparcie jego argumentów dotyczących współpracowników powoda w postępowaniu głównym, którzy przeszli na emeryturę przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 97/81.
- 38 W świetle powyższych rozważań na zadane pytanie trzeba odpowiedzieć w następujący sposób: wykładni dyrektywy 97/81 należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym przy obliczaniu wysokości emerytury należy uwzględnić staż pracy nabyty przed upływem terminu transpozycji tej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- 39 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Wykładni dyrektywy Rady 97/81/WE z dnia 15 grudnia 1997 r. dotyczącej Porozumienia ramowego dotyczącego pracy w niepełnym wymiarze godzin zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC), zmienionej dyrektywą Rady 98/23/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r., należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym przy obliczaniu wysokości emerytury należy uwzględnić staż pracy nabyty przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 97/81, zmienionej dyrektywą 98/23.

Podpisy